

Stedsutvikling er samfunnsutvikling

Stedsutvikling er samfunnsutvikling – og handler om å ivareta, tilrettelegge og utvikle samfunnsverdier. God stedsutvikling innfrir flere samfunns mål – og som politiker har du stor innflytelse på hvordan dette kan skje.

Planlegging handler ikke bare om å utvikle de fysiske omgivelsene, men også å planlegge for effekten det fysiske har: på folkehelse, bærekraft – eller bedre driftsbudsjett. For å få til dette, må vi tenke helhetlig. Derfor er det viktig at kommunen og fylkeskommunen jobber strategisk og langsiktig når de bygger, planlegger, og behandler plan- og byggesaker.

Investeringer i god arkitektur, by- og stedsutvikling kan skape markante økonomiske, miljømessige og folkehelsemessige gevinster. Her følger noen punkter om effekten av god stedsutvikling – og konkrete forslag som kan tas opp i ditt partiprogram.

Foto: Kristin Følstand Olsen

Effekten av god stedsutvikling

- Investeringer i kommunens by- og stedsutviklingsprosesser kan skape økonomiske gevinster, gjøre det mer attraktivt og forutsigbart for utbyggere, tiltrekke ny næring og flere innbyggere.
- Vi står i en miljø- og klimakrise. Gjennom god stedsutvikling kan vi utvikle på en grønn og bærekraftig måte, med mindre nedbygging av natur og matjord, mer klimarobuste løsninger, samt tilrettelegge for økt biologisk mangfold.
- Vi lever lengre, er i dårligere form, og mange sliter med ensomhet. Forskning viser at våre fysiske omgivelser har stor effekt på livskvalitet og vår fysiske og psykisk helse. Gjennom korte avstander og gode møteplasser kan omgivelsene bidra til fysisk aktivitet og fellesskap.
- God tettstedsutvikling handler om identitet og tilhørighet. Gjennom å forsterke kvaliteter et sted allerede har styrker vi fellesskapsfølelse og attraktivitet.
- Flere eksempler? www.arkitekturskaperverdi.no og www.bylivsenteret.no

Eksempel:

Skole med merverdi

En god og bærekraftig skole er utformet slik at den støtter opp under undervisning og trivsel, og kan brukes av flere brukere over en større del av døgnet. Den er godt plassert, i nærheten av boliger og næringsliv slik at den skaper nye møteplasser for innbyggerne, og elevene kan gå eller sykle til skolen. Plasseres den sentrumsnært bidrar den til å aktivere sentrum. Skolens gymsal kan da brukes til andre arrangementer, og utearealet fungerer også som en park eller leke- og møteplass. Nye boliger bør plasseres i nærheten av skolen, for å bygge videre på en tett og nær bebyggelsesstruktur. Strategisk plassering av offentlige bygg bidrar til stedsutvikling, og skaper grunnlag for næringsutvikling på stedet.

Punkter til lokalpolitisk program

- Økt fagrelevant kompetanse og mer helhetlig forståelse i plan- og byggesak vil øke kvaliteten på det som bygges. Arkitekter har formgivningskompetanse, prosesskompetanse og helhetsforståelse som er verdifull i planleggingen av det fysiske miljøet og i analysearbeid før, under og etter tiltak. Arkitektkompetanse bør derfor benyttes i det strategiske arbeidet med samfunnsutvikling, herunder i kommuneplanens samfunnsdel.
- Kommunen bør ha en arkitekturstrategi som kan forankres i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Kommuneplanen må ha tydelige og konkrete mål. Kommunen må definere hva den legger i «arkitektonisk kvalitet».
- Etablere stilling som kommunearkitekt / byarkitekt. En byarkitekt eller kommunearkitekt kan ha en viktig rolle som brobygger og kompetansemegler mellom fagmiljøer, sektorer og nivåer.
- Fylket må ha riktig og god kompetanse innen bestilling/ anskaffelser av bygg, uterom, byplan og infrastruktur. Det må legges vekt på medvirkning, sirkularitetstankegang og sambruk.
- Kommunen bør stille tydelige krav til medvirkningsprosesser og innbyggerinvolvering i plan- og byggesaksprosesser fordi reell medvirkning fører til bedre resultat for flere.
- Kommunen må ha en boligstrategi som sikrer et mangfoldig boligtilbud. Ny boligproduksjon må svare på kommunens samfunns mål og følges tett opp fra idé til ferdigstillelse for å sikre bokvalitet og gode, trygge nabolag.

Punkter til fylkesvalgprogram

- Fylket skal ha god kapasitet til å veilede kommunene, bidra til kompetanseutvikling og kvalitet på bebyggelse og byrom, og ivareta kulturminner og helsefremmende omgivelser: gjennom plan- og byggesak, regionalt planforum, aktiv deltakelse i høringer og gjennom andre medvirkningsprosesser.
- Tilby nettverkssamlinger for kommunene og videreutvikle regionalt planforum som arena for samordning og faglige drøftinger.
- Etablere en fylkesarkitekt med mulighet til å bistå kommunene i utarbeidelse av planer og retningslinjer for å fremme arkitektonisk kvalitet. En slik stilling kan forslagsvis fungere ambulerende mellom de ulike kommunene.
- Sette av søknadsmidler som kommunene kan søke for utarbeidelse av estetiske retningslinjer og stedsutvikling.
- Fylket må ha riktig og god kompetanse innen bestilling/ anskaffelser av bygg, uterom, byplan og infrastruktur. Det må legges vekt på medvirkning, sirkularitetstankegang og sambruk.

Hvordan sikre at det bygde miljøet oppfyller kommunens mål?

En arkitekturstrategi er en form for politikk som gir føringer til stedsutviklingen og som skal sikre at det bygde miljøet bidrar til å oppfylle kommunens mål. Arkitekturstrategien er et verktøy som skal gi tydelige retningslinjer for administrasjonen og klare forventninger til utbyggere. Effekten er økt kvalitet i de fysiske omgivelsene, smidigere prosesser i plan- og byggesak, og større forutsigbarhet for utbyggere. I Norge er mange kommuner interessert i å lage en arkitekturstrategi, men bare en håndfull er gjennomført. Norge ligger langt bak våre naboland, der ca. halvparten av de danske kommunene har utarbeidet en arkitekturstrategi, mens i Sverige har ca. 1/3 av kommunene et arkitekturstrategisk dokument.

Foto: Alexey Topolyanskiy

Vi bistår gjerne! Inviter oss for å fortelle mer om strategisk stedsutvikling - med tips til hvordan dere kan jobbe lokalt.

www.arkitekturpolitikk.no